

BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XXII

Febrer del 1998

N.º 84

La Festa Major. Passat i futur *

Miquel Forn i Fusté

Permeteu-me que en primer lloc agraciï a les persones que han avaluat el meu treball, i que han acordat atorgar-me el Premi Folklore de Sitges 1997, la seva decisió. M'omple de satisfacció saber que persones, enteses en l'etnografia i història locals, l'hagin valorat i l'hagin considerat digne de dita menció.

Deixeu-me també agrair la paciència dels meus familiars i dels meus amics, que durant tot l'any de realització d'aquest estudi han hagut de sentir com no els parlava de res més que de Festa Major, fruit de les recerques que anava fent i que us ben asseguro deixen astorat més d'un.

I és que de debò, durant els prop de dotze mesos que m'he dedicat a recollir tota la informació, he menjat Festa Major per esmorzar, Festa Major per dinar i Festa Major per sopar. Potser pensareu que es tracta d'una ment malaltissa, que tot l'any només pensa en la Festa Major. No us diré que no. Però, el que realment m'ha mogut és el meu interès personal per la festa principal de la vila en honor a l'apòstol Bartomeu.

Reconec però, que dos fets van influir en la decisió de tirar endavant aquest treball. Un, la creació del grup anomenat "Per la reestructuració de la Festa Major", amb tot el que comportà. Aquest grup el formaven dotze estudiosos i entesos en la matèria -els que després la veu popular anomenaria els dotze savis, els dotze jutges, el Sanedrí o d'altres qualificatius-, un òrgan que es configurà la tardor del 1995 amb la voluntat d'establir un protocol dels balls populars i amb la sana intenció de revaloritzar el significat dels actes més típics de la Festa Major i posar-los per escrit. Aquest fet, i la posterior publicació del document on quedaven establertes les bases de la reforma de la festa, per tornar-li el seu sentit més primitiu,

comportà que durant tots aquells mesos anteriors a sant Bartomeu del 1996, la Festa Major fos un tema de debat constant, no només entre els estudiosos esmentats, sinó també entre els components dels balls populars i en el conjunt de la població. Aleshores, és quan una nova denominació de la festa va prendre força, i la invocaven sovint els estudiosos: Festa Major tradicional.

Per una banda, es parlava de la Festa Major Tradicional -en referència als actes folklòrics més antics-, i per altra de la festa Major Lúdica -en referència als actes més moderns i participatius, sense la presència de la corrua folklòrica-. Tot això, en primer terme, ja em va cridar l'atenció.

En segon lloc, i d'això en donen fe els que em coneixen de prop i ja ho he comentat abans, també va influir a l'hora de posar-me a fer el treball el meu interès per la Festa, que m'ha mogut a dedicar hores a estudiar-la.

Però, més d'un us preguntareu: d'on li ve aquesta dèria per la Festa Major? La resposta la trobareu en el fet d'haver-la viscut, com la majoria de sitgetans, de xic. I sobretot, l'oportunitat que vaig tenir, també de nen, de poder participar a la Matinal Infantil de Santa Tecla. En aquesta desfilada, la canalla experimenta el mateix que sent la gent adulta que fa els balls populars, a més d'ésser una de les millors pensades per a perpetuar els nostres entremesos folklòrics i una font d'aprenentatge i d'estimació de les tradicions vilatanes.

Com us deïa, l'any de la meva Primera Comunió va ser quan es va crear aquesta Matinal Infantil i de seguida, l'any següent, hi vaig participar amb un gegantet construït a casa pel meu oncle, la meva mare i els meus cosins. També vaig prendre part en les matinals infantils següents, però aquest cop ja amb una parella de

* Aquest va ser el parlament dit per Miquel Forn el dia 18 d'octubre del 1997 amb ocasió de la recepció del Premi Folklore de Sitges 1997

gegants. Sóc doncs, un component del que podríem denominar "la generació de Santa Tecla". És a dir, sóc de la primera generació que va poder participar en la Festa Major Petita tal com l'entendem avui, i sobretot, en la seva Matinal Infantil. Molts joves de la meua edat van fer el mateix que jo, i avui, a arrel d'això, són membres d'una colla de balls populars grans.

Per tant, per la meua joventut, no he viscut les èpoques passades amb els grans protagonistes de la Festa Major que s'han fet famosos com a mantenidors del folklore. Tampoc no he presenciat actes que a hores d'ara han desaparegut del programa, i tampoc no he viscut el caràcter predominant del culte religiós als sants patrons. Pel contrari, el que sí que he viscut és el paper destacat dels actes populars i folklòrics, la duplicitat de balls i entremesos, la rivalitat sana entre les colles dels balls i les colles de grallers locals, el fet d'empalmar entre el jovent, córrer davant les bèsties de foc, saltar entre les espurnes dels diables com a nova modalitat de participació, etcètera, etcètera. Així entindreu que l'única Festa major que conec és l'actual.

He sentit parlar d'èpoques passades i d'actes desapareguts. Havia sentit campanes del Llevant de taula, de les Solemnes Completes o del Vot del poble a Sant Lli. A molts joves de la meua edat els passava el mateix. Però per no haver-ho viscut, ningú no se'n podia fer una idea. Calia doncs que em documentés i que escoltés els testimonis orals dels que hi jugaren un paper destacat anys enrere si volia saber coses de les festes majors antigues. I va ser amb aquesta finalitat que va néixer la idea d'elaborar aquest treball: la de conèixer quina ha estat l'evolució de la Festa Major per poder entendre-la millor en l'actualitat.

Val a dir que en el moment de plantejar-m'ho no existia cap publicació que fes un compendi de tota la festivitat. Però, en el tram final de l'elaboració del meu treball veié la llum pública la monografia "La Festa Major de Sitges" de Joan Josep Rocha i Serra. Una magna obra sobre la Festa Major, que em va servir per clarificar moltes de les idees i supòsits de la informació que anava recollint. És un llibre cabdal per entendre la Festa Major, i us en recomano una detallada lectura.

Exposats els que són els condicionants que em mogueren a fer aquest estudi, passem a parlar pròpiament de l'obra. Mai no he aspirat a fer cap estudi folklòric, puix no estic capacitat per a fer-ho, ni ha estat aquesta la meua intenció. El que pretenia era donar resposta a algunes preguntes i dubtes sobre l'origen, el significat i la situació de la festa.

Vaig començar consultant antics programes de festa major i revisant la premsa periòdica local que recull les cròniques de les festes patronals. Ben aviat em vaig

adonar que el tema és ben complex, ja que la Festa Major de finals del segle XX és el resultat de totes i cadascuna de les festes majors anteriors. Llavors, vaig decidir aplegar totes les dades més destacades de cadascuna de les festes majors de les quals hi ha documentació publicada.

Sense pretendre establir cap criteri d'evolució de la festa, i no entrant en terrenys etnogràfics, he recollit el costumari dels darrers cent quaranta-tres anys de festes majors. L'objecte del recull ha estat les dades disperses en bibliografia i les aparegudes en publicacions periòdiques. I el treball resultant està estructurat en quatre parts i un apèndix.

Tot seguit explicaré el contingut de cada una de les parts.

LA PRIMERA PART

Tot treball acostuma a tenir una part introductòria que ens situa en el context del que anem a parlar, i així comença aquest. Primerament, hi ha una introducció per entendre el conjunt de circumstàncies que envolten la Festa Major: la història i el folklore.

La història de la vila i la seva parròquia marquen l'aparició de la festa. El primitiu patronatge de santa Tecla, la introducció del culte a sant Bartomeu i la posterior cotitularitat compartida per ambdós patrons és clau en la celebració, ja que la festa està encaminada a honorar els sants protectors de la vila. Un altre fet, avui desaparegut del programa d'actes, era el vot que el poble féu a sant Lli, posant les collites sota la seva protecció. Aquest vot de la vila es commemorava amb una eucaristia i una processó religiosa al voltant de l'església parroquial. Almenys des del 1697, en què es van dur a Sitges les relíquies de sant Lli des de Montserrat, es celebrava la festa d'aquest patró menor el dia 25 d'agost, l'endemà de Sant Bartomeu. El 1918 fou l'últim any en què es féu la processó votiva i el 1978 el del darrer ofici.

Històricament, també és peça clau de l'origen de la festa l'existència de la Confraria de Sant Bartomeu i Santa Tecla, ja en el segle XVI, i fins a la seva desaparició a mitjans del XIX. Durant aquestes centúries, l'organització de la Festa Major anava al seu càrrec. La posterior aparició, el 1853, de l'Asociación o Montepío de Socorros Mutuos de San Bartolomé, la germandat de Sant Bartomeu, també hi intervingué, ja que era l'antiga propietària de la bandera del sant. Així doncs, per entendre el protocol de la designació del pendentista, cal estudiar aquesta germandat i el seu penó.

El 1905, la bandera de la germandat, amb la imatge de Sant Bartomeu, fou venuda per 475 pessetes a l'alcalde Francesc Batlle i Gener, quan la germandat l'havia ofert abans al rector mossèn Josep Bricullé per 450

pessetes. Aquesta compra indignà l'autoritat eclesiàstica fins al punt que el rector ni celebrà l'ofici de Festa Major, ni anà a la processó, ni es presentà al temple per rebre a les autoritats civils. L'alcalde es va ofendre tant, que trencà les relacions amb la parròquia. La polèmica arribà al bisbat i, fruit d'això, i per calmar l'esverament municipal i parroquial, nasqué el protocol de nomenament del portant del penó del sant. La jerarquia diocesana posà pau entre l'alcalde i el rector, ja que el batlle havia declarat el penó municipal i el mossèn no ho acceptava, de manera que va intentar confeccionar-ne un de propi. Així que s'acceptà per ambdues parts el penó municipal, però la designació del pendonista es faria amb l'acord mutu de l'ajuntament i la parròquia, tal i com es fa encara avui.

Un any el pendonista és triat pel rector, el qual proposa el nom de l'honorat a l'alcalde, i s'acorda mútuament, i l'any següent és el batlle qui proposa una persona al capellà, i també es decideix entre tots dos. Si per sant Bartomeu la proposta l'ha fet l'ajuntament, per santa Tecla la fa la parròquia, per equilibrar així la balança.

La identitat de la Festa Major de Sitges no la podríem concebre sense la presència dels balls populars, altrament anomenats danses populars o entremesos folklòrics. Per aquest motiu, forçosament haig de parlar de folklore, encara que sigui per breu espai.

Qualsevol manifestació folklòrica es desenvolupa en un context d'espai i de temps determinats, i en el nostre cas ens referim a la regió penedesenca. La difusió cultural, producte de condicionants similars, ha fet que molts pobles i viles del Penedès tinguessin una festa major similar. Vegeu sinó el paral·lelisme entre els balls, les coreografies, el vestuari, les melodies, els versos, etc. dels entremesos folklòrics comuns a Sitges, Ribes, Vilanova i la Geltrú, El Vendrell, L'Arboç i Vilafranca del Penedès. Aquestes danses populars sortien antigament en la festa de les confraries i no hem d'oblidar que la Festa Major de sant Bartomeu era l'antiga festa patronal de la Confraria de sant Bartomeu i santa Tecla.

LA SEGONA PART

La segona part del treball és la més desenvolupada.

Comença amb una breu definició de cadascun dels actes oficials per poder entendre el context on nasqueren i llur significació. A més, ressenyo si han perdurat fins avui o si s'han deixat de fer.

Els actes oficials, per ordre cronològic de celebració, són: la Subhasta dels balls, el Pregó, els Bons de queviures, l'Entrada de grallers, l'Inici de la Festa Major (amb els morterets, campanades, sardanes i balls), la Processó Cívica, les Solemnes Completes, el Castell de Foc, la Desfilada dels balls per les escales

de la Punta, la Revetlla de vigília, la Matinal, l'Anada a Ofici, la Sortida d'Ofici, els Concerts-vermut, el Cafè-concert, el Llevant de Taula, l'Entrada de les bandes, la Processó de sant Bartomeu, l'Entrada del sant, la Tornada dels tabernacles, la Ballada final, la Revetlla de la diada, el Vot de sant Lli, els Balls públics a les societats, les Gales teatrals, les Inauguracions i els Actes organitzats per les entitats. Com podeu comprovar, i molts ja devau saber, la riquesa d'actes oficials fa que tota la vila es transformi quan arriba la Festa Major.

Després de la definició de tots els actes oficials, segueix la segona part amb un l'aplec de fets i anècdotes de cadascuna de les festes majors des del 1853 fins a 1996, una per una. Aquí surten molts dels actes oficials -encara que els reservi per a més endavant-, ja que els actes oficials són els que susciten més anècdotes. Atès que mossèn Pau Farret i Raventós, vicari que fou de Sitges entre 1914 i 1916, va publicar ja a L'Eco diverses dades documentals sobre la Festa Major des de 1595, he inclòs una etapa precedent des d'aquesta primera data fins a la dècada dels cinquanta del segle passat.

De fets i anècdotes n'hi ha molts. Però, potser destacaria la Festa Major de 1877. En aquella època les forces vives del poble es dividien entre pradistes i retiristes. Doncs bé, aquell any la subhasta de la música oficial de la Festa Major atorgà aquest dret als músics del Casino Prado Subense. Aquests músics eren representats pel mestre Josep Carbonell. Això fou tan mal vist pel Retiro, que els retiristes, acusant directament l'ajuntament, van decidir organitzar una festa major paral·lela. Els partidaris del Retiro no escatimaren esforços per organitzar una festa major d'igual categoria que l'oficial. Per començar, els socis Joan Blanch, Josep Suñé i Josep Soler construïren els anomenats "gegants del Retiro", i després es llogà el drac de Vilafranca i la mulassa de Vilanova, i per acabar-ho d'arrodonar, la banda del Retiro, dirigida pel mestre Joaquim Oller, es formà amb trenta professors. La rivalitat arribà a la seva magnitud absoluta quan desfilaren pels carrers dues cercaviles a la mateixa hora.

El seguici oficial estava format per la bandera de sant Bartomeu, la banda d'en Carbonell i els balls populars de la vila. A la comitiva del Retiro anaven els seus gegants, el drac vilafranquí, la mulassa vilanovina, la banda de n'Oller, i totes les banderes gremials de la parròquia, els administradors de les quals eren tots amics i partidaris del mestre Oller. Hom ha dit que després els gegants del Retiro serviren per encapçalar les rues del Carnaval retirista. No vull ni pensar en el daltabaix que hi hauria si això passa avui en dia.

Una altra anècdota seria l'ocorreguda el 1912. La processó de sant Bartomeu d'aquell any tingué un iti-

nerari inusual, degut al fet que l'obrien directament els gegants, i que els geganters en desconeixien el recorregut. L'error fou municipal, ja que oblidaren enviar l'agutzil que sí que coneixia el curs acostumat. Com comprendreu la indignació dels veïns fou molt forta: esperaven el seguici religiós al lloc de costum, i veieren que ni passaven els balls, ni el sant, ni les mateixes autoritats, i no parlem de l'agutzil.

Els que tampoc no van veure desfilar el tabernacle de sant Bartomeu foren els convilatans de 1932, quan el govern municipal republicà acordà suprimir la processó de sant Bartomeu. En el seu lloc s'organitzà una cercavila cívica, amb les danses populars, que sortiren de la Casa de la Vila acompanyant la bandera de Sitges i acabaren a la Fragata, on ballaren tots els entremesos i s'encengué un ramell de focs artificials, com si es fes l'entrada del sant.

El període de la Guerra Civil va impedir la celebració de la festa patronal. El temple parroquial i els objectes litúrgics patiren el desgavell bèl·lic. Però, la petita imatge barroca de sant Bartomeu, que es passejava pel poble en les processons, es salvà de les flames. Aquesta figura de talla era propietat de la família Robert. Quan esclatà la contesa bèl·lica, uns milicians anaren a can Robert del carrer Nou i demanaren la imatge de sant Bartomeu amb intenció de cremar-la. Els estadans els entregaren la imatge d'un altre sant, que a mans dels milicians fou destrossada, creient que era la de l'apòstol Bartomeu. La ignorància religiosa d'aquells individus i l'astúcia dels Robert va fer que encara avui es conservi la imatge antiga del patró de la vila. El que desconec és quin sant va pagar per sant Bartomeu.

D'anècdotes n'hi ha moltíssimes més, però no us vull cansar, ja que em resta exposar la part final del treball.

LA TERCERA PART

Com a resum del repàs d'aquests 143 anys de festes majors, esmento un seguit de conclusions deduïdes dels fets ocorreguts.

Primerament enumero els factors més destacats que han influït en la festa i en la seva evolució, fruit del pas dels anys i, per tant, del canvi de mentalitats. Aquests factors serien nou i us els cito a continuació:

Primer. El culte religiós i la devoció als sants patrons de Sitges.

Segon. La unitat folklòrica del Penedès.

Tercer. El comitè organitzador de la festa, centralitzat en la Confraria de sant Bartomeu, l'Ajuntament, la Parròquia, o la Comissió de Festes, segons quina sigui l'època.

Quart. Les iniciatives de la vida política.

Cinquè. Els actes típics que han perdurat al llarg del

temps i han esdevingut tradicionals.

Sisè. El creixement demogràfic i urbanístic de la vila. Pensem només, en la Matinal de 1978 que sortí de les Cases Noves o en el trasllat del tabernacle de santa Tecla d'enguany que baixà del Poble Sec.

Setè. La defensa que els sectors conservador i tradicionalista de la vila han fet de la festa.

Vuitè. La participació de les entitats de la societat civil i dels grups veïnals.

Novè. La incorporació de nous actes d'acord amb el canvi dels temps.

Aquests nous factors han contribuït a fer la Festa Major com l'entendem avui en dia, a deixar-la en l'estat en què es troba.

A continuació, en l'apartat més subjectiu i crític del treball, passo a definir la festa en l'actualitat. En aquesta definició es reflecteix la desvirtuació de molts dels actes i moments de la festa, ja que torno a fer un repàs de tots els actes oficials, fixant-me en com són en la data de 1996.

De tothom és sabut que la mentalitat laica de la societat actual ha disminuït el protagonisme religiós de les festes més tradicionals. Malgrat aquesta evolució, que dona una major importància a les danses populars i al programa d'actes lúdics, no hem d'oblidar que tota la significació de la festa pretén d'homenatjar els sants patrons. La secularització de la festa no és un cas aïllat de Sitges. Si estudiem la Patum de Berga, també hi veurem un exemple de festa tradicional on els actes religiosos estan reculant, ja han reculat, davant la preponderància de l'actuació dels balls de Diables, Turcs i Cavallers, Nans, Gegants, Àliga i els incomparables Plens. En situació semblant, trobem les festes majors de sant Fèlix a Vilafranca, de les Neus a Vilanova i de sant Pau a Ribes, per citar casos més propers i amb el mateix model festiu que el nostre.

Una vegada, Jofre Vilà em comentà que en el camp folklòric i etnogràfic les etapes passades tenen tendència a repetir-se en el futur, encara que adaptades. I avui, com passava a l'edat mitjana, la importància dels entremesos folklòrics i la seva escenificació dins els temples religiosos torna a créixer. Pensem només en les ofrenes fetes per les danses populars a l'ofici de Festa Major, fet que suposa que cada any un ball diferent s'exhibeixi dins l'església. Sense complicar-ho tant, pensem, per un moment, si podríem entendre la nostra Festa Major sense la presència dels balls populars.

La desvirtualització no només afecta els actes religiosos o de contingut religiós, sinó també els actes populars d'origen més antic. Si no pregunteu-vos si la Matinal serveix encara per despertar la vila, quan encara és hora que molts vagin a dormir. Pregunteu-vos si el protagonisme de la Processó Cívica el té el taberna-

cle de sant Bartomeu, quan el motiu d'aquesta processó és el trasllat de la imatge del sant. O pregunteu-vos quina gràcia té que els geganters a la ballada final tinguin més feina a aguantar l'allau de gent que embogida salta al voltant seu, que a fer ballar els gegants.

Hom creu que la nostra Festa Major, com moltes festes tradicionals, ha entrat en crisi. De fet, és molt difícil mantenir una estructura de festa del segle XIX, i nascuda ja segles abans, en una societat tan canviant com la de les darreries del segle XX. Com a conseqüència d'això, al llarg dels darrers anys, han aparegut diverses veus i propostes de remodelació de la Festa Major. En el meu treball expresso el desig personal d'equilibrar les tendències més tradicionalistes i les més progressistes sobre la concepció de la festa. Perquè tota festa, si vol continuar existint com a tal, ha de saber-se adaptar al temps que viu, i la gent l'ha de concebre com el que és, una festa. Si no és així, es pot acabar convertint en un dia no laborable i en res més. Però, tampoc pot perdre els seus valors ancestrals.

Finalment, en aquest apartat també referencio que el 1991 el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya declarà la nostra Festa Major festa d'interès nacional. Aquesta declaració anava d'acord amb els requisits que demana un reconeixement d'aquest tipus: continuïtat històrica, adequació als valors culturals propis, apropiació a les característiques de l'àmbit territorial, i celebració de la festa en uns espais físics ben determinats, de manera que l'escenografia esdevingui un element més d'identificació de la solemnitat.

Tots aquests elements responen a una simbologia relacionada amb l'origen de la festa. I a més, com demana la Generalitat, cal que hi hagi una entitat pública que vetlli pel desenvolupament de la festa en qüestió. En el cas de Sitges, aquesta entitat pública és des del 1841 l'Ajuntament.

LA QUARTA PART

La quarta part és la secció més gràfica de l'estudi. Consisteix en una taula cronològica on es poden trobar tots i cadascun dels actes oficials de cada Festa Major, any per any, des de 1853 fins a 1996. D'una manera ràpida i entenedora, podem saber si en un determinat any se celebrà o no un acte concret del programa previst.

En aquestes taules esquemàtiques es reflecteix la suspensió d'actes, per meteorologia adversa o per causes alienes, com l'epidèmia de còlera de 1854, la pèrdua de les colònies de 1898, la Setmana Tràgica barcelonina de 1909 o la matèixa guerra Civil de 1936 a 1939. Àdhuc hi podem observar el naixement i desaparició de cada acte oficial concret.

L'APÈNDIX

En una darrera part hi ha uns quadres amb totes les personalitats protagonistes del període estudiat, els alcaldes de la vila, els rectors de la parròquia, els presidents de la comissió de festes, els pendonistes i cordonistes i els panegiristes, és a dir, els capellans que han pronunciat el panegíric del sant en el sermó de l'ofici del dia de sant Bartomeu.

També s'hi inclou, en la llista de penoners i les senyores pendonistes de Santa Tecla, perquè he cregut interessant recollir-les a l'espera d'un nou treball sobre la Festa Major Petita, que no us negaré que tinc mig embastat.

Amb la bibliografia consultada acaba aquest treball sobre els actes oficials, fets i anècdotes de la Festa Major de Sitges.

CLOENDA

Abans d'acabar, però, permeteu-me fer una reflexió final. En plena fase de redacció d'aquest treball em van venir al cap aquelles frases que molts cops hem sentit dir "tot s'està perdent", "això ja no és el que era", "la Festa Major d'anys enrere era molt millor". Jo mateix em vaig contestar la pregunta de si veritablement la Festa Major d'abans era millor que la d'ara.

Cada època ha tingut la seva Festa Major i per als seus protagonistes ha estat la més bona. No és que la d'ara sigui pitjor, sinó que és diferent als ulls dels qui la jutgen d'acord amb les seves vivències. Ara bé, no ens enganyem: observant amb calma l'evolució de la Festa des de 1853, podem afirmar que avui en dia molta gent, sobretot el jovent, desconeix el sentit de cadascun dels seus actes, i per tant de la Festa Major.

Sí que és veritat que ara hi ha un boom de cultura popular, però a voltes aquest boom és mal entès i buit de significat. I això provoca que es desvirtualitzi tot el conjunt de la festa. Però, tampoc no és veritat assegurar que abans tot anava sobre rodes, perquè molts dels defectes de la Festa Major d'ara ja existien a finals del segle passat: ja aleshores poca gent presenciava la Matinal perquè anaven a dormir ben entrada la matinal, a causa de les llargues revetlles, durant alguns anys la Processó de sant Bartomeu va estar penjant d'un fil, ja que la presència d'homes amb ciri era escassa, i algun cop per la poca seriositat d'alguns components dels balls populars l'alcaldia havia ordenat arrestar, per unes hores, aquells que no s'havien presentat a fer el ball.

Per tant, després llegir aquest recull, és quan podem adonar-nos de l'evolució seguida durant aquest segle i mig i, comprovar que, tot i poder estar en crisi la Festa Major típica, el sentit de festa no ho està. El que contràriament sí que està canviant, és la concepció de la

festa. I aquesta és la veritable crisi. Però això seria motiu d'un altre estudi.

Pels volts de sant Bartomeu d'enguany, en Joan Josep Rocha i Serra, autor del llibre indicat anteriorment, em va comentar, després de llegir-lo, que el meu treball és un complement de la seva obra. Aquest comentari, que m'honora venint d'una persona estudiantosa de la Festa Major, i el fet de veure complert el meu propòsit inicial de conèixer l'origen i el significat dels actes oficials de la Festa Major, són dues satis-

faccions que no us puc amagar. I més, pensant que les hores que hi he dedicat poden servir perquè altres persones se'n beneficiïn, traient-ne conclusions similars. Tot sigui en bé de la festa. Per aquestes dues raons, m'agradaria que algun dia aquest treball pogués ser publicat.

Res més. Només disculpar-me si m'he fet pesat amb un tema que m'apassiona i agrair-vos la vostra paciència per haver-me escoltat.

Moltes gràcies!

CENT ANYS DELS GEGANTS DE SITGES (1897-1997) (i 3)

Francesc Parra i Mestre

Relació d'alguns dels geganters de Sitges:

Silvestre Mestre "Mestret", Joan Fontanals, Pau Gual (cap de colla), Jaume Mora, Josep Milà "Pitu Mas d'en Liri", Marià Milà, Josep Ferret "Mesquer", Joaquim Comas (Quim de la geganta", Domènec Matas (cap de colla), Magí d'en Borràs, Jaume Rosés "Xamei", Jaume Soler, Carles Canyelles, Marià Carbonell, Antoni Martí, Silvestre Mestres "de Vilanova" (cap de colla), Marià Grau, Salvador Capdet "Renego", Francesc Mirabent, Salvador Urgellès, Francesc Soler (cap de colla), Joan Coll, Rafael Capdet, Josep Junyent, Antoni Caverdós, Pep Navarro, Josep Carbonell (cap de colla), Magí Olivé, J. Lluís Batlló, Lluís Mataix (cap de colla), Joan Duran, Francesc Patet, Francesc Jacas "Pau Figa", Bonaventura Pujol, Josep "El mariner", Pedro "El de Casilla", Ricard Baqués, Llorenç Baqués, Joan Delgado, Joan Valldosera, Antoni Nogués, Josep Moreno "el Andaluz", Josep Duran "Rallo", Manuel Berlan "Betes", Ramon Eroles, Antoni Parra (cap de colla), Josep Pujol, Lluís Lago, Curro Saez, J. Antoni Monclús, Josep Antoni Montero, Carles Ripoll, Francesc Arbonés, Josep Milà, Francesc Parra "Rubio", Josep Ferret "Masquer II", Josep Diaz, Carles Noguer, Jordi Noguer, Llorenç Baqués "fill", Antoni Micó, Antoni Vigó, J. Manuel Palacios, Sebastià Mirabent, Daniel Tino, Francesc Caballero, Rafael Micó, Josep Marcet, Joan Carbonell, Carles Montserrat, David Carbonell, Josep Galindo, Josep Dimas, Josep Me Capdet, Daniel Pujol, Frederic Perel, David Lanau, Antoni Martí, Lapuente.

Relació d'algunes de les sortides a on han anat els gegants de la nostra vila:

Festa Major de Sitges (Sant Bartomeu, 24 d'agost).

Festa Major petita (Santa Tecla, 23 de setembre).
Corpus de Sitges.
Barcelona, Festes de la Mercè.
Vilafraanca del Penedès (Festa Major).
Vilanova i la Geltrú (Festa Major).
Moja (Festa Major).
Sant Sadurní d'Anoia (Concentració de gegants).
La Verema de Sitges.
Sant Pere de Ribes (Concentració).
Benidorm (País Valencià).
La Trinitat.
Sant Joan (Poble Sec).
Mundials de Futbol (Barcelona).
Sant Pere (Cases Noves).
Badalona (Festa Major).
Campdàsens
Casino Prado Suburense (Cloenda teatre amateur).
Mataró (Les Santes).
Sant Cugat del Vallès (Concentració).
Lleida (Festa Major - Concentració).
Salou (Festa Major - Concentració).
Reportatge TV Mèxis a Sitges.
Cubelles (Festa Major petita).
Les Botigues de Sitges.
Festa 10 anys de l'ABPS.
Olesa de Bonesvalls (Festa Major).
Les Cabanyes del Penedès (Festa Major).
Barcelona (Fira del Turisme).
Sitges, agermanament amb Andorra de Teruel.
Exposició Festa Major, Palau del Rei Moro.
Luchon, agermanament (França).
Les Roquetes (Sant Pere de Ribes).
Sant Marçal (Castellet i la Gornal).

Els gegants de Sitges

Els gegants de Sitges són molt reforçats:
ell té la mà dura per fer disbarats,
un ceptre magnífic, la corona d'or,
la barba ben negra i els ulls de voltor.

Turgències a ella li plau exhibir,
i de pedreries no en saps pas la fi:
a les arracades, als braços i al pit,
a dalt la tannara i el rínxol brunyit.

En venir la festa, tres dies abans,
pentinen i arriessen el cap dels gegants,
i per la finestra, davant del mercat,
es veu la toaleta de cada magnat.

Quan les gralles seques els van a buscar,
la geganta porta un pom a la mà,
i el gegant fa fressa amb el medalló
guanyat al certamen dels temps d'en Cambó.

Tot vel de tristesa s'esquina amb el gest
dels alts personatges de caire xalest,
i emplen els àmbits i afuen els vents
les velles tonades de tocs estridents.

Gegant i geganta voltegen el vals
o bé la pavana amb poses reials,
i al Cap de la Vila, que n'és també el Cor,
teixeix la parella col·loques d'amor.

I al pas de l'ensinya de l'inclit Patró,
sortint de l'ofici i a la processó
canvien per una figura formal
el rictus alegre de la Matinal.

Salvador Soler i Forment

BIBLIOGRAFIA

L'Eco de Sitges:

8-VI-1890
15-VIII-1897, *Crònica Local*
22-VIII-1897, *Crònica Local*
29-VIII-1897, *Crònica Local*
21-IX-1902, *Crònica Local*
7-VIII-1910, *Crònica Local*
28-VIII-1910, *Crònica Local*
13-VI-1920, *Sessió Ordinària*
24-VII-1955, *Vestidos nuevos para los gigantes*
21-VIII-1955, *Destellos (1956)*
12-VII-1975, *Gegants Nous*, Rafael Casanova

Baluard de Sitges:

1-VI-1902, *Els gegants*
9-VI-1912, *Novas*
8-VI-1918, *La Festivitat del Corpus*

Retalls de Premsa (Arxiu Històric de Sitges):

1971 Vol. II
1973 Vol. III
1975 Vol. II
1983 Vol. III

Programa de la Festa Major de Sitges, anys: 1952, 1957, 1962, 1965, 1974.

Altres consultes:

12.1 Cultura. Factures de Festa Major (1831-1935, A. H. S.).

Gegants, aportació de Matadepera al nostre Folklore. 1982.

Joan Amades: *Gegants, nans i altres entremesos*. 1983. Barcelona.

René Meurant: *Géants processionels et de cortège*. 1979. Brusel·les.

Història dels gegants de la Vila de Sitges, per Miquel Marzal. 1987.

AGRAÏMENTS

Rosa Alsina, David Carbonell, Antoni Mirabent, Frederic Perel, Joan Josep Rocha, Colla de Geganters de Sitges, Arxiu Històric de Sitges, Biblioteca Popular Santiago Rusiñol, Llorenç Baqués, J. V. Pujol, Antoni Parra.

Aquest número ha estat publicat amb l'ajuda de

CAIXA CATALUNYA